

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У статті охарактеризовано проблеми та перспективи сільського зеленого туризму в Україні у першому десятилітті XXI століття, визначено можливості розвитку туристичної інфраструктури в сільській місцевості.

***Ключові слова:** сільський зелений туризм, агротуризм, сільська місцевість, інфраструктура.*

Постановка проблеми. Вигідне геополітичне та географічне положення України, великий рекреаційний потенціал, сприятливі кліматичні умови створюють можливість для розвитку різних видів внутрішнього туризму, у тому числі і зеленого. Сільський зелений туризм в Україні почав інтенсивно розвиватися в середині 90-х років XX ст., однак цей вид туризму не є настільки поширеним, як в інших європейських країнах, що свідчить про перспективи та можливості його подальшого розвитку. Стримуючими факторами у цій сфері є: відсутність чіткої правової бази, яка б регулювала відносини в агротуризмі; нелегальна діяльність більшості сільських садиб; нерівномірність розвитку сільського туризму за регіонами України; фінансові проблеми та недостатній інтерес з боку професійних туроператорів; відсутність спеціальних знань та освіти у сільських жителів, котрі починають займатися цим видом туризму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поняття сільський зелений туризм, агротуризм розкриті у наукових працях та навчальних посібниках таких дослідників як М. Б. Біржаков, В. І. Нікіфоров [1], Т. Г. Сокол [2]. Деякі автори у своїх працях розкривають основні поняття та концепції сільського зеленого туризму [3; 4]. Інші аналізують логістичний підхід до сталого розвитку туризму, включаючи логістику його ресурсної бази [5]. Однак, попри значну кількість праць, дана проблема залишається актуальною та недостатньо дослідженою.

Мета статті. Дослідити основні тенденції та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні та визначити можливості економічного

зростання окремих регіонів за рахунок цього виду туристичної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Після проголошення незалежності перед нашою країною постала проблема створення власного туристичного продукту. З цією метою 28 вересня 1996 р. Указом президента України був створений фонд «Намісто Славутича» для розробки мережі вітчизняних туристичних маршрутів по всіх областях України та АР Крим. Постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 1997 р. прийнято «Програму розвитку туризму до 2005 р.». Серед перспективних напрямів був намічений і розвиток рекреаційного та сільського зеленого туризму. Через брак коштів багато з положень Програми не були виконані. Разом з тим, багато тематичних маршрутів у подальшому знайшли свою розробку й впровадження у роботі місцевих туристичних організацій. Було створено Спільку сприяння розвитку сільського зеленого туризму. До складу Спільки входить 14 регіональних осередків, які проводять освітньо-правову, інформаційну, методичну роботу, допомагають в організації туризму цього виду й просуванні його на туристичний ринок [2, с. 61-62].

Сільський зелений туризм – це складна багатоаспектна діяльність, що включає в себе пішохідні прогулянки, гірські походи та альпінізм, кінні прогулянки, спортивні та оздоровчі подорожі, полювання і рибальство, а також інші менш спеціалізовані форми туризму [4, с. 12].

Агротуризм дає можливість міським жителям відпочити в сільській місцевості на природі, позбутися стресів, відвідати місцеві пам'ятки, ознайомитися з побутом сучасних сільських мешканців та народними традиціями, які вони зберігають [6, с. 95].

Україна має надзвичайно багаті й різноманітні природні туристично-краєзнавчі ресурси: кліматичні, водні, орографічні, приморсько-пляжні, біотичні, ландшафтні, бальнеологічні, фітолікувальні, спелеологічні тощо. Різноманітність і краса гірських ландшафтів, самобутній фольклор, народне мистецтво, смачні домашні страви чинники, що приваблюють сотні тисяч туристів та сприяють розвитку сільського зеленого туризму [3, с. 197].

Найбільш питому вагу територій і об'єктів природно-заповідного фонду в Україні мають:

від 8 до 13 % – Тернопільська, Херсонська, Закарпатська, Івано-Франківська, Хмельницька області;

5 до 7 % – Сумська, Рівненська, Чернівецька області;

3 до 5 % – Чернігівська, Львівська області, АР Крим;

до 3 % – Донецька, Миколаївська, Полтавська області;

до 2 % – Волинська, Житомирська, Запорізька, Одеська, Черкаська області;

до 1 % – Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Харківська області [7, с. 55-56].

Агротуризм на початку ХХІ ст. один з найперспективніших видів відпочинку у Карпатському, Подільському, Наддніпрянському регіонах та АР Крим. Однак, головною проблемою зеленого туризму є те, що сільська місцевість України страждає від зменшення населення, зростання безробіття, масової заробітчанської міграції, погіршення соціального захисту тощо. Відродження та економічний і соціальний розвиток сільських громад в нашій країні пов'язують з індустрією туризму, зокрема, сільського зеленого. Для селян екологічний туризм є гарним стимулом для розвитку підприємницької діяльності, облаштування сільських осель, благоустрою сільської місцевості, створення нових робочих місць та додаткових шляхів наповнення місцевих бюджетів.

Власники агроосель мають усвідомлювати усю відповідальність, яку вони беруть на себе, організовуючи відпочинок у своїх оселях. Неякісне обслуговування і недобррозичливе ставлення до туристів здатне назавжди відштовхнути останніх від бажання відпочивати в селі [8, с. 77].

Турист, який приїжджає у село хоче насолоджуватися красою природи, тому селянам слід дотримуватися санітарно-гігієнічних умов проживання, дбати про відсутність смітників та естетичний вигляд громадських будівель тощо [4, с. 254]. Досить важливим чинником проживання туристів у сільській

місцевості є якість пропонованого житла. Необхідними його складовими є зручні місця для ночівлі, умови для дотримання особистої гігієни, наявність повноцінного харчування.

Сприйняття сільського відпочинку пересічним міським мешканцем України зараз коливається у широкому діапазоні: від цілковитого неприйняття цієї форми відпочинку до великого захоплення його екологічністю та економністю.

Міжнародний імідж сільського відпочинку також неоднозначний. З одного боку, Україна традиційно сприймається як аграрна країна з багатою культурною спадщиною, з чудовою природою та гостинними господарями. З іншого боку, не приваблює іноземних туристів відносно низький стандарт житла, погані дороги, досить обмежений вибір варіантів дозвілля тощо [4, с. 256-257].

Для розвитку сільського зеленого туризму в Україні досить важливим є розробка широкомасштабної програми щодо підвищення інформованості населення і створення позитивного іміджу саме цього виду відпочинку. Повинні бути задіяні такі види маркетингових комунікацій як PR-статті, інтерв'ю, прес-конференції, семінари, брифінги, телепередачі, що викликають довіру потенційних туристів. Важливе значення для успішного розвитку агротуризму має реклама в Інтернеті. Інформація про ту чи іншу садибу має містити відомості про місце знаходження, умови проживання та харчування, наявність сертифікату чи інших документів, що засвідчують якість наданих послуг тощо. Ця інформація повинна супроводжуватися якісними фото, котрі дадуть можливість майбутнім клієнтам скласти повну картину про можливості відпочинку в сільській місцевості. Більш результативною така реклама є за умови співпраці власників садиб з турагенствами, котрі мають необхідні знання та професійні навички щодо реалізації туристичного продукту.

Обов'язково повинна існувати підтримка місцевою владою тих підприємців, котрі вирішили займатися агротуризмом, адже сільський зелений туризм – це додаткові кошти та поліпшення інфраструктури району, створення

нових робочих місць тощо.

Отож, сільський зелений туризм в Україні є досить важливим та перспективним напрямком економічного розвитку, котрий націлений на вирішення соціально-економічних, екологічних і етнокультурних проблем віддалених сільських регіонів. Агротуризм в нашій державі створює робочі місця у сільській місцевості, покращує інфраструктуру сіл, сприяє ефективному використанню туристичних ресурсів, створює можливості відпочинку не лише для багатих, але й для малозабезпечених верств населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биржаков М. Б. Индустрия туризма: перевозки / М. Б. Биржаков, В. И. Никифоров. – СПб., 2007. – 528 с.
2. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності / Т. Г. Сокол. – К., 2006. – 264 с.
3. Петранівський В. Л. Туристичне краєзнавство / В. Л. Петранівський, М. Й. Рутинський. – К., 2008. – 575 с.
4. Рутинський М. Й. Сільський туризм / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. – К., 2006. – 271 с.
5. Смирнов І. Г. Логістика туризму / І. Г. Смирнов. – К., 2009. – 444 с.
6. Шмагельська М. О. Фактори розвитку сучасного сільського зеленого туризму / М. О. Шмагельська // Культура народів Причорномор'я. – 2009. – № 176. – С. 95-97.
7. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. – Чернівці, 2003. – 300 с.
8. Чернява А. Л. Основные элементы подготовки специалистов в области организации сельского зеленого туризма в Украине / А. Л. Чернява // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – 2012. – № 4 (239). – С. 74-81.

***Annotation.** The article describes the problems and prospects of rural tourism in Ukraine in the first decade of the XXI century, identified opportunities for development of tourism infrastructure in rural areas.*

***Key words:** rural green tourism, agritourism, rural areas, infrastructure.*